

U 8/2010 rd

Statsrådets skrivelse till Riksdagen om godkännandet i rådet av avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Island och Konungariket Norge om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag till rådets beslut att ingå avtalet mellan Europeiska unionen och Republiken Island

och Konungariket Norge om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 25 mars 2010

Justitieminister *Tuija Brax*

Lagstiftningsråd Sanna Mikkola

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA
3.3.2010

EU 2009/1634

**GODKÄNNANDE I RÅDET AV AVTALET MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH
REPUBLICEN ISLAND OCH KONUNGARIKET NORGE OM FÖRFARANDE FÖR
ÖVERLÄMNANDE MELLAN EUROPEISKA UNIONENS MEDLEMSSTATER OCH IS-
LAND OCH NORGE**

1 Allmänt

Europeiska unionen samt Republiken Island och Konungariket Norge undertecknade den 28 juni 2006 ett avtal om förfarande för överlämnande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Island och Norge, nedan avtalet, (EUT L 292, 21.10.2006, s. 2). Avtalet bereddes och undertecknades på grundval av artiklarna 24 och 38 i fördraget om Europeiska unionen (nedan EU-fördraget).

När avtalet undertecknades lämnade Finland en förklaring i enlighet med artikel 24.5 i EU-fördraget enligt vilken avtalet inte är bindande för Finland förrän landet har slutfört de konstitutionella förfaranden som godkännandet av avtalet kräver. Regeringens proposition om godkännande av avtalet och sättande i kraft genom lag av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen överlämnades inte förrän Lissabonfördraget trädde i kraft.

Innan fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (Lissabonfördraget) trädde i kraft skulle avtalets ikraftträdande ha krävt att rådet fått ett meddelande om att ratificeringsförfarandet slutförts från alla de medlemsstater som lämnat en förklaring enligt artikel 24.5 i EU-fördraget, och att rådet efter detta fattat ett separat beslut om godkännande av avtalet. Eftersom rådet inte hade fått samtliga meddelanden i fråga förrän Lissabonfördraget trädde i kraft, har ett slutligt beslut om att godkänna avtalet med stöd av EU-fördraget inte fattats.

Efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft förhandlas avtal mellan EU och tredjeland fram och godkänns enligt det förfarande

som bestäms i artikel 218 i fördraget. Efter Lissabonfördragets ikraftträdande förutsätts det för att avtalet ska träda i kraft att det slutliga beslutet om godkännande av avtalet fattas enligt bestämmelserna i Lissabonfördraget. Enligt artikel 218.6 a i Lissabonfördraget ska rådet efter samtycke från Europaparlamentet fatta beslut om ett slutligt godkännande av avtalet. Beslutet om godkännande av avtalet fattas i rådet med kvalificerad majoritet. Avtalets ikraftträdande förutsätter inte längre att ratificeringsförfarandet har slutförts i de medlemsstater som enligt artikel 24.5 i EU-fördraget har lämnat en förklaring. Kommissionen har den 17 december lagt fram ett förslag till rådets beslut om ett slutligt godkännande av avtalet (KOM(2009) 705 slutlig). Europaparlamentet har inte ännu behandlat rådets beslut och avtalet.

I E-skrivelsen E 175/2009 rd har det närmare redogjorts för det nationella förfarande som blir tillämpligt i en situation där godkännandeförfarandet ändras i och med att Lissabonfördraget har trätt i kraft och där Finland har lämnat en förklaring enligt artikel 24.5 i EU-fördraget.

2 Huvudsakligt innehåll

Det föreslagna beslutets huvudsakliga innehåll

I enlighet med vad som ovan har redogjorts för fattar rådet efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft beslut om att slutligt ingå avtal på de områden där det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas efter att Europaparlamentet gett sitt samtycke.

Kommissionens förslag till rådets beslut att ingå avtalet innehåller tre artiklar. Den första artikeln gäller avtalets slutliga ingående, den andra att utse en person att utväxla godkännandehandlingarna enligt artikel 38.1 i avtalet och den tredje ikraftträdande och offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning.

Avtalets huvudsakliga innehåll

Artikel 1. I artikeln anges avtalets ändamål och syfte.

Artikel 2. Artikeln innehåller definitioner av termerna avtalsslutande parter, medlemsstat, stat och tredjeland samt arresteringsorder.

Artikel 3. I artikeln anges tillämpningsområdet för en arresteringsorder. Enligt punkt 1 får en arresteringsorder för det första utfärdas för sådana gärningar som enligt den utfärdande statens lagstiftning kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i tolv månader eller mer. Om straff eller en annan frihetsberövande åtgärd har dömts ut för gärningen som ligger till grund för framställan, kan sådana påföljder dömas ut vars längd är minst fyra månader. Enligt punkt 2 i artikeln är ett tilläggsvillkor för överlämnande att gärningen som ligger till grund för framställan är dubbelt straffbar. Enligt punkt 3 i artikeln kan dubbel straffbarhet inte ställas som ett villkor för överlämnande när det gäller vissa brott i samband med organiserad brottslighet. Dessutom kan en avtalsstat enligt punkt 4 i artikeln avge en förklaring om att villkoret gällande dubbel straffbarhet inte tillämpas om orsaken till framställan är något av de brott som räknas upp i nämnda punkt.

Artikel 4. Artikeln innehåller bestämmelser om skäl till att verkställigheten av en arresteringsorder ovillkorligen ska vägras. Dessa skäl omfattar allmän amnesti, att ett slutligt avgörande redan getts för samma brott i en annan medlemsstat och åldern hos den person som ska överlämnas.

Artikel 5. Artikeln innehåller bestämmelser om skäl till vägran enligt prövning. Skälen inkluderar dubbel straffbarhet, att beslut om ärendet redan fattats i andra avtalsstater, att brottet preskriberats, nationaliteten hos den person som ska överlämnas eller att personen

är fast bosatt i den verkställande staten samt platsen där brottet som ligger till grund för framställan begåtts. Enligt artikeln kan staterna i de fall som räknas upp i artikeln införa en skyldighet eller en valmöjlighet för den verkställande rättsliga myndigheten att vägra att verkställa en arresteringsorder.

Artikel 6. I artikeln begränsas möjligheten att vägra verkställa en arresteringsorder med motiveringen att den verkställande staten betraktar brottet som ett politiskt brott, ett brott som har samband med ett politiskt brott eller ett brott som väglets av politiska motiv.

Artikel 7. I artikeln begränsas möjligheten att vägra verkställa en arresteringsorder enbart med motiveringen att den eftersökta personen är medborgare i den verkställande staten.

Artikel 8. Artikeln innehåller bestämmelser om hurdana villkor den verkställande staten kan ställa upp för verkställigheten av en arresteringsorder. Punkt 1 i artikeln gäller fall där en arresteringsorder har utfärdats för verkställighet av fängelse eller en annan frihetsberövande åtgärd som har beslutats i frånvaro av den berörda personen och som den berörda personen inte informerats om. Överlämnande kan då ske på villkor att den stat som utfärdat arresteringsordern lämnar en garanti om att den person som är föremål för arresteringsordern kommer att ges möjlighet till förnyad prövning av beslutet i den utfärdande staten och att bli dömd i sin närvaro. Punkt 2 i artikeln gäller fall där det brott som ligger till grund för en arresteringsorder är straffbart med en frihetsberövande åtgärd på livstid. Överlämnande kan då ske på villkor att den stat som lagt fram framställan lämnar en garanti om att det utdömda straffet kan omprövas eller att den dömda kan anhålla om att bli benådad. Om arresteringsordern gäller en person som är medborgare eller bosatt i den verkställande staten, kan överlämnandet enligt punkt 3 i artikeln ske på villkoret att personen återsänds till den verkställande staten för att där avtjäna det fängelsestraff eller den frihetsberövande åtgärd som utdömts i den utfärdande staten.

Artikel 9. Artikeln innehåller bestämmelser om de behöriga rättsliga myndigheterna, fastställande av dem samt om att alla avtals-

slutande parter ska underrättas om dessa myndigheter.

Artikel 10. Bestämmelserna i artikeln gäller de avtalsslutande staternas möjlighet att vid ett förfarande vända sig till centralmyndigheter. Avtalsstaten kan utse en centralmyndighet till antingen en behörig myndighet eller en myndighet som bistår behöriga myndigheter.

Artikel 11. I punkt 1 i artikeln finns en förteckning över de uppgifter som en arresteringsorder ska innehålla. Som bilaga till avtalet finns ett formulär i enlighet med vilket uppgifterna i anhållan ska uppställas. Punkt 2 i artikeln gäller det språk som ska användas i arresteringsordern. Enligt punkten ska en arresteringsorder översättas till det officiella språket eller ett av dem i den verkställande staten. En avtalspart kan även lämna en förklaring att en översättning till ett annat eller flera andra av en stats officiella språk kommer att godtas.

Artiklarna 12 och 13. Artiklarna innehåller bestämmelser och närmare bestämmelser om översändande av en arresteringsorder. En arresteringsorder översänds direkt till den verkställande rättsliga myndigheten, om det är känt var den eftersökta personen befinner sig. Om det inte är känt var den eftersökta personen befinner sig, kan man enligt artikeln göra en registrering i Schengens informationssystem eller använda sig av Interpols tjänster för att översända arresteringsordern.

Artikel 14. Artikeln innehåller bestämmelser om den eftersöktes rättigheter. Punkt 1 gäller skyldigheten att upplysa en eftersökt person om gripits om arresteringsordern och dess innehåll samt om personens möjlighet att samtycka till att han eller hon överlämnas till den utfärdande myndigheten. Punkt 2 i artikeln gäller en eftersökt persons rätt till juridiskt biträde och tolk.

Artikel 15. Artikeln gäller frihetsberövande i den verkställande staten av en person som gripits på grundval av en arresteringsorder. På frihetsberövandet tillämpas den verkställande statens nationella lagstiftning. Artikeln förutsätter dock att den behöriga myndigheten i den verkställande staten vidtar alla åtgärder den bedömer vara nödvändiga för att hindra att den eftersökta avviker.

Artiklarna 16 och 17. Artikel 16 gäller den gripna personens möjlighet att ge sitt samtycke till överlämnande och artikel 17 gäller personens rätt att bli hörd om han eller hon inte samtycker till överlämnandet enligt artikel 16.

Artikel 18. Artikeln innehåller bestämmelser om den verkställande behöriga myndighetens skyldighet att inom en viss tidsfrist besluta om en person ska överlämnas samt den behöriga myndighetens möjlighet att vid behov begära kompletterande uppgifter av den avtalsstat som utfärdat arresteringsordern.

Artikel 19. Artikeln innehåller bestämmelser om förfarandet vid flera samtidiga framställningar. Punkt 1 gäller fall där två avtalsstater har utfärdat en arresteringsorder för samma person, och punkt 3 gäller fall där det för samma person såväl utfärdats en arresteringsorder av en annan avtalsstat som givits en framställning om utlämning av ett tredjeland. I det första fallet fattar den verkställande rättsliga myndigheten beslut om vilken arresteringsorder som ska verkställas, i det andra fallet fattar den behöriga myndigheten i den verkställande staten beslut om företräde. I båda fallen ska den myndighet som fattar beslutet ta hänsyn till de omständigheter som anges i punkt 1. I artikeln finns också bestämmelser om arresteringsordens förhållande till de skyldigheter som följer av Internationella brottsmålsdomstolens stadga samt den verkställande myndighetens möjlighet att fråga Eurojust om råd inför ett beslut.

Artikel 20. Artikeln innehåller bestämmelser om de förfaranden och de tidsfrister som ska iakttas vid verkställigheten av en arresteringsorder. Om den eftersökta personen samtycker till överlämnandet, ska beslut fattas inom tio dagar från det att samtycket har givits, i övriga fall inom 60 dagar från det att personen har gripits. I vissa fall kan tidsfristerna förlängas med 30 dagar. I artikeln åläggs avtalsstaterna även att skyndsamt behandla och verkställa en arresteringsorder samt att motivera varje vägran att verkställa en arresteringsorder.

Artiklarna 21 och 22. Artiklarna innehåller bestämmelser om hörande och tillfällig överföring av den eftersökta i avvaktan på beslut. Enligt artikel 21 ska den verkställande rätts-

liga myndigheten antingen godta att den eftersökte hörs eller godta tillfällig överföring av den eftersökte. Artikel 22 innehåller närmare bestämmelser om hörande.

Artikel 23. Artikeln innehåller bestämmelser om förfarande i fall där den eftersökta personen har rätt till privilegier eller immunitet som gäller rättsliga förfaranden eller verkställighet i den verkställande staten.

Artikel 24. Artikeln gäller fall där den eftersökte har utlämnats till den verkställande staten från någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, Norge eller Island och personen skyddas av de specialitetsbestämmelser med stöd av vilka han eller hon utlämnades. Avtalet påverkar inte skyldigheter mot tredjeland att inte överlämna en person. Enligt artikeln ska den verkställande staten dock genast begära samtycke från den stat som den eftersökte utlämnades från så att han eller hon kan överlämnas till den stat som utfärdat arresteringsordern.

Artikel 25. Artikeln ålägger den verkställande rättsliga myndigheten att omedelbart meddela den utfärdande myndigheten om beslut som gäller en arresteringsorder.

Artikel 26. Artikeln innehåller tidsfrister för överlämnande av en person. Det egentliga överlämnandet ska enligt artikeln utföras senast tio dagar från det att ett slutgiltigt beslut om överlämnande fattats. I särskilda fall som nämns i artikeln kan överlämnandet dock skjutas upp.

Artikel 27. Artikeln innehåller bestämmelser om uppskjutet eller villkorligt överlämnande.

Artikel 28. Bestämmelserna i artikeln gäller transitering i samband med överlämnande. Artikeln innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar en avtalsstat ska tillåta transitering genom sitt territorium av en eftersökt person som överlämnas. Bestämmelserna tillämpas på transitering i situationer där en person överlämnas från Norge eller Island till en medlemsstat i Europeiska unionen, från en medlemsstat i Europeiska unionen till Norge eller Island, eller från ett tredjeland till en medlemsstat i Europeiska unionen, Norge eller Island. Artikeln innehåller även bestämmelser om anhållan om tillstånd för transitering.

Artikel 29. Artikeln gäller avräkning av tiden för frihetsberövande i den verkställande staten. Enligt artikeln ska den utfärdande staten avräkna tiden för frihetsberövande som hänför sig till verkställighet av en arresteringsorder från det totala frihetsberövandet.

Artikel 30. Artikeln innehåller en s.k. specialbestämmelse enligt vilken en person som överlämnats inte utan samtycke av den stat som överlämnade personen får åtalas, dömas eller på annat sätt berövas sin frihet för något annat brott som begåtts före överlämnandet än det brott för vilket personen överlämnades. Undantag från huvudregeln räknas upp i 1 och 3 punkten i artikeln.

Artikel 31. Artikeln innehåller bestämmelser om efterföljande utlämning. Enligt artikeln är huvudregeln att det för efterföljande utlämning av en person krävs samtycke av den avtalsstat som utlämnade personen. En person får dock, utan samtycke av den stat som överlämnat personen, utlämnas till en annan stat om personen som utlämnats har gett sitt samtycke till efterföljande utlämning eller om den överlämnade personen trots möjlighet inte har lämnat den stat som han eller hon överlämnats till eller har återvänt till staten i fråga efter att ha lämnat den. Efterföljande utlämning till ett tredjeland kräver enligt artikeln alltid samtycke av den stat som överlämnat personen. Artikeln innehåller också bestämmelser om det förfarande som används då samtycke ges.

Artikel 32. Artikeln innehåller en bestämmelse om den verkställande myndighetens skyldighet att beslagta och överlämna egendom som kan användas som bevis eller har förvärvats av den eftersökte till följd av brottet. På beslag och överlämnande tillämpas den verkställande myndighetens nationella lagstiftning. I artikeln finns även bestämmelser om uppskjutande av överlämnande av egendom samt de rättigheter som tredje man kan ha till nämnda egendom.

Artikel 33. Artikeln innehåller bestämmelser om fördelningen av kostnader. Enligt artikeln står den verkställande staten för de kostnader som verkställandet av en arresteringsorder orsakar på statens territorium. Andra kostnader ska betalas av den utfärdande staten.

Artikel 34. I artikeln finns en bestämmelse om avtalets förhållande till andra rättsliga instrument. I punkt 1 i artikeln anges de avtal som avtalet ersätter. Enligt punkt 2 får medlemsstaterna fortsätta att tillämpa de bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser som är i kraft och som förenklar eller annars underlättar överlämnandet av de efter sökta personer som är föremål för en arresteringsorder. Ingående av nya avtal är tillåtet under samma förutsättningar. De avtalslutande parterna ska underrätta varandra om alla sådana avtal.

Artikel 35. Artikeln innehåller en övergångsbestämmelse. Enligt punkt 1 i artikeln kommer även fortsättningsvis gällande utlämningsinstrument att vara i kraft för framställningar om utlämning som tas emot före detta avtals ikraftträdande. Enligt punkt 2 får Norge eller Island, å ena sidan, och Europeiska unionen på någon av medlemsstaternas vägnar, å andra sidan, meddela att staten som verkställande stat även i fortsättningen kommer att tillämpa det utlämningssystem som gällde innan detta avtal trädde i kraft på gärningar som begicks före en tidpunkt som staten ska fastställa. Tidpunkten får inte vara senare än detta avtals ikraftträdande. Detta meddelande kan återkallas när som helst.

Artikel 36. Artikeln innehåller bestämmelser om lösning av tvister som gäller tolkningen och tillämpningen av avtalet. Enligt artikeln kan en sådan tvist mellan antingen Island eller Norge och någon av Europeiska unionens medlemsstater av en part i tvisten hänvisas till behandling vid ett möte med företrädare för EU-medlemsstaternas och Norges och Islands regeringar. Tvisten ska lösas inom sex månader.

Artikel 37. Artikeln innehåller bestämmelser om vilken ställning Europeiska gemenskapernas domstol har i förhållande till Island och Norge. Enligt artikeln granskar de avtalslutande parterna fortlöpande utvecklingen av rättspraxisen vid Europeiska gemenskapernas domstol, samt utvecklingen av rättspraxisen vid behöriga domstolar i Island och Norge när det gäller bestämmelserna i fråga.

Artikel 38. Artikeln innehåller bestämmelser om avtalets ikraftträdande.

Artikel 39. Enligt artikeln ska anslutningen av nya medlemsstater till Europeiska unionen skapa rättigheter och skyldigheter i enlighet med detta avtal mellan de nya medlemsstaterna i fråga och Island och Norge.

Artikel 40. Artikeln innehåller en bestämmelse om översyn av avtalet. Enligt artikeln genomförs en gemensam översyn av avtalet senast inom fem år efter dess ikraftträdande. Vid översynen behandlas särskilt avtalets praktiska genomförande, tolkning och utveckling. Översynen kan även till den del dessa omfattas av sakinnehållet i avtalet behandla sådana ärenden som gäller konsekvenserna av en vidareutveckling av Europeiska unionen.

Artikel 41. Enligt punkt 1 i artikeln får avtalet sägas upp av de avtalslutande parterna. Om avtalet sägs upp av antingen Island eller Norge fortsätter avtalet att vara i kraft mellan EU och den stat som inte har sagt upp det. Enligt punkt 2 i artikeln träder en uppsägning av avtalet enligt punkt 1 i kraft sex månader efter det att underrättelsen om att avtalet ska sägas upp har lämnats in. Förfaranden för att efterkomma framställningar om överlämnande som vid denna tidpunkt fortfarande är oavslutade ska fullgöras i överensstämmelse med bestämmelserna i detta avtal.

Artikel 42. Artikeln innehåller bestämmelser om avtalets depositarie och språk.

3 Konsekvenser för lagstiftningen i Finland

Då avtalet träder i kraft blir det genast bindande för Finland utan någon särskild lagstiftning om genomförandet.

I Finland regleras överlämnande som sker med anledning av brott av nationell lagstiftning, Europeiska unionens lagstiftning samt internationella överenskommelser. För den nationella lagstiftningens del ingår bestämmelser om överlämnande i lagen om utlämning för brott (456/1970), lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003), nedan lagen om EU-utlämning, samt lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (1383/2007), nedan lagen om utlämning mellan nordiska länder.

Innehållet i avtalet motsvarar i hög grad den europeiska arresteringsorder som har satts i kraft nationellt genom lagen om EU-utlämning. Bestämmelserna i lagen om EU-utlämning och lagen om utlämning mellan nordiska länder är till många delar enhetliga, även om det samarbete som föreskrivs i lagen om utlämning mellan nordiska länder till vissa delar är mera långtgående än vad som förutsätts i avtalet. Avtalet (artikel 34) tillåter dock tillämpning av de bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser som är i kraft, i den mån de gör det möjligt att fördjupa eller vidga avtalets målsättningar och bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfarandena för överlämnande av personer. På utlämning mellan Finland och de övriga nordiska länderna tillämpas således även i fortsättningen lagen om utlämning mellan nordiska länder.

Finlands gällande lagstiftning stämmer inte helt överens med bestämmelserna i avtalet. Avtalet är när det träder i kraft direkt förpliktande rätt och det tillämpas över den nationella lagstiftningen. Det är dock ändamålsenligt att för tydlighetens skull som en skild åtgärd ändra den gällande nationella lagstiftningen så att den motsvarar bestämmelserna i avtalet. Bestämmelserna i lagen om utlämning mellan nordiska länder måste till vissa delar preciseras. Dessutom måste bestämmelserna i lagen om EU-utlämning och lagen om utlämning mellan nordiska länder ändras till den del de reglerar situationer där det finns fler än två parter, dvs. till den del bestämmelserna reglerar transitering och efterföljande utlämning.

4 Ålands behörighet

Enligt 5 kap. 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott till rikets behörighet.

5 Konsekvenser av att avtalet träder i kraft

För Finlands del ändrar avtalets ikraftträdande inte märkbart det straffrättsliga samarbetet mellan Finland och Norge eller Island. I Finland kommer lagen om utlämning mellan nordiska länder även i fortsättningen att tillämpas på utlämning mellan Finland och ett annat nordiskt land. Avtalets ikraftträdande kommer dock att underlätta och effektivisera det straffrättsliga samarbetet mellan Finland och Norge eller Island i situationer där det är fråga om efterföljande utlämning eller transitering och tredje part är en medlemsstat i Europeiska unionen som inte är ett nordiskt land.

6 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i EU

Det har ovan redogjorts för den nationella behandlingen av förslaget och för behandlingen i EU.

7 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig positivt till att EU förbinder sig till avtalet. Rådet kan fatta ett slutligt beslut om att ingå avtalet.